

Рат Црне Горе и Турске

— Извјештаји са бојног поља —

Од Пећи до Ђаковице

(Вијести које су докучиле стигле)

Пећ, 21. октобра (Стигао данас). — Дно десног крила под командом Вешовића заузеле је Високе Дечане данас у 2 сата по подне. Готово сва села од Дечана до Ђаковице понудила су предају. Црногорска и србијанска војска вечерас логорују пред Ђаковицом. Србијанска извиђачка од 8 коњаника вечерас пристијела у Пећ и јавила се генералу Вукотићу на рапорат. Генерал Вукотић је претводника извиђачке три пут полубио у чело.

Наша војска у Ђаковици

(Штаб источног одреда. Одред српске војске. Урива. Генерал Живковић)

Ђаковица, 24. октобра. (Пристијело данас). — Генерал Вукотић с главнином пошао је из манастира Високи Дечани 24. овог мјесеца у 6 сахата изјутра и прије подне стигао у Ђаковицу, гдје га је срдачно предусрио бригадир Вешовић и његова храбра војска одушевљено поздравила. Ђаковицу је наша војска на јуриш заузеле уз незнатне губитке, док су турски велики. По заузећу Ђаковице једновремено је ушао у варош један одред српске војске, која је дошла од Приштина, те га је братски наша војска предусрела. У Ђаковици је постављен од наше стране обласни управитељ а од српске предједник општине. Исто тако је уведен потпуни ред и мир. Данас је у Ђаковицу стигао и генерал Живковић, командант 4 српске армије, са којим се генерал Вукотић у Пећи састајао и преговарао о даљој заједничкој акцији. Призрен је заузео командант 3 српске армије генерал Божо Јанковић. Наша се храбра војска налази у најбољем расположењу као и одличном здравственом стању.

Ђаковица, 24. октобра. — (Пристијело данас). Данас у 2 сата и по генерал Вукотић са својим штабом ушао је у Ђаковицу и одмах издао потребне наредбе, како би се и што боље и брже одржао ред и ослободило становништво, које је отпора давало. За кратко вријеме варош је добила потпуно нормалан изглед и у њој се већ осјећа, благодарем очинском старању генерала Вукотића, наш утицај. Наша је храбра војска у стању како се само пожељети може и ако је врло дуга била њихова бојна линија. Високи Дечани су нове силе, нове снаге и одушевљење, јер „молитва у њих присваја рај.“ Браниоци Ђакова, Барјам Цура и Риза бег, утекли су, као што већ јависмо, пут Малесије, а Цавид паша побјегао је још раније пут Битоља да вида ране, које је добио у чувеном руговском боју. Долазак трупа генерала Живковића у Ђаково очекује се данас или сјутра, а неке трупе генерала Јанковића, које су Призрен заузеле, већ су стигле и овдје логорују.

Одступање наше војске

(Због великих поплава наша војска одступа)

Мурићани, 25. октобра. — Одступање наше деснокрилне колоне

уцњено због поплаве, изведено је под заштитом једног мањег одјелена, које су Турци 23. октобра напали свом силом. Наши су турски напад одбили и далекобројнијег и надмоћнијег непријатеља задржали за све вријеме док је одступање изведено од Барбалуша до Суке Дајит, као што је командант приморског одреда генерал Мартиновић наредио. У овом сукобу имали смо 20 мртвих и рањених, а непријатељ је имао тешке губитке. У пркос рђавом времену и скоро непролазном земљишту одступање је изведено у добром реду.

Војске у Ђаковици

(Долазак Живковића, Три војске. Отпор)

Ђаковица, 25. октобра. — (Стигао данас). Синоћ у пет сати по подне у Ђаковицу је стигао командант ибарске војске генерал Живковић. Тако сада у Ђаковици логорују три силе војске — сто хиљада храбрих осветника, који ће се скоро одавде кренути да и даље чисте земљу од некрста. Има знакова, који показују да су за одбрану Ђаковице много допријели католички братри. Тако се тврди, да су хоће самјетовале Ђаковце да се предају, док су братри били против тога.

Наша војска око Ђаковице

(Живковић за Косово. Купљење оружја. Турско коцкање)

Ђаковица, 26. октобра. (Пристијело данас). — Генерал Живковић добио је наредбу да се са ибарском војском врати на Косово. Командант дринске дивизије остаје овдје, али чини приправности за полазак. Црногорска војска још купи оружје од становништва, које се предаје.

(Живковић иде у Митровицу. Предаја Арбанаса.)

Ђаковица, 27. октобра. (Пристијело данас). — Јутрос генерал Живковић са ибарском војском оде на траг за Митровицу. Чувени арбанаски првак Сулејман Батуш предао се данас генералу Вукотићу. Тако исто предала су се и многа села, а предаја се и даље продужује. Међу Арбанасима завладало растројство.

Опсада Скадра

(Како је сада у Скадру)

Ријека, 27. октобра. Гласови, који стижу из Скадра наводе, да хришћанско становништво особито страда због оскуднице животних намирница. Муслиманском становништву војне власти иду на руку да им од провијанта понешто издају пошто сви чланови истога, као башибозуши, врше војну службу. У вароши има сала са војском и са становништвом муслиманских околних села преко 60.000 душа. Постоји бојазан у Скадру, да би се хришћанско становништво могло побунити због кињења, а и због тога што трпе велике оскуднице.

Краљ у болници

(Енглеска болница на Ријеци)

Ријека, 27. октобра. — Енглески Црвени Крст, који је био до сада у Бару, смјештен је на Ријеку. Краљ

је неколико пута посетио болницу Њихову и разговарао са рањеницима, шиљући им разне понуде из Двора.

Војне операције

(Ружно вријеме и непогоде утичу на операције)

Подгорица, 27. октобра. — Војне операције отежају велике кише у јужним предјелима, а у сјеверним обилати снјега који је свуда пао, што се од давних времена не памти у ово доба. Велике поплаве на страни Скадарског Језера, Бојане и Дрина не дозвољавају нашој војсци онако како би жељела да дјестује.

Бомбардовање Тарабоша

(Канонада још траје)

Мурићани, 27. октобра. — На Тарабошу продужује се акција са мањом жестином ушлед рђавог времена. Јучер је ипак цио дан трајало бомбардовање.

Пренос опсадних топова

(Напорн око преноса и припреме за напад)

Ријека, 27. октобра. — Ма да је Скадарско Језеро јако узбуркано ипак се успјело да се с Ријеке превезу опсадни топови. Кад су блатом на маунама пролазили, гађали

Нашљедница у болници

Њихова Краљевска Височанства Књагиња Нашљедница и Књагиња Наталија посетили су 24. о. м. у 2 сата послје подне болницу, која је смјештена у Војном Стану, а која је сада повјерена чешком помоћном лекарском збору. На уласку у болницу Њихова Краљ Височанства дочекао је штедљив ове болнице г. Рудолф Повотли и провео их кроз сва шест одјелена. Том приликом г. др. Рихлик, шеф лекара, давао им је потребне информације, а сваки лекар подносио је извјештај о своме одјелјењу. Присутни рањеници су се хвалили на лекаре и стање у овој болници.

Акција балканских држава

— Вечки Кор.-Биро —

Срби у Прилипу

(Мјесто Краљевића Марка повраћено)

Биоград, 24. октобра. — Званично се јавља да су српске трупе заузеле јуче Прилип.

Српска војска

(Јуриш српске пјешадије. Губитци. Разне вијести)

Биоград, 28. октобра. — По најновијим вијестима, потоње борбе код Кичева и Прилипа биле су врло крваве. Пошто српска артиљерија није могла дјествовати, то је пјешадија бајонетским јуришима сузбила турске пут Битоља и Дибра. Заузеле Битоља неизбјежно. Срби изгубише код Прилипа 2500 мртвих и рањених, а Турци 6000. У битци код Новог Пазара српски губитци били су 500 мртвих и рањених, а турски 300 мртвих и 700 рањених. Срби задобише 57 топова с огромним војним материјалом. Војнички аташеји Италије, Инглеске и Аустроугарске отишли су јуче на бојиште у Македонију преко Скопља. Краљ

су их Турци из топова, али без успјеха. Војска, која је топове регонила, при свем рђавом времену вршила је пјевајући пренос те тешке артиљерије од Скадарског Језера до испод скадарског поља. Књаз Нашљедник и Књаз Петар лично су присуствовали искрцавању поменутих топова. Чине се припреме за јаче нападање на Скадар.

Око Тарабоша

(Бомбардовање Тарабоша. Пролаз преко Дрина. Бомбардовање Бакчелика. Посада с Тарабоша бјежи)

Мурићани, 28. октобра. — Бомбардовање Тарабоша и Брдице наставља се с већим и мањим прекидима. Непријатељ скоро не одговара. Пролаз преко моста на ријеци Дрини иза Скадра није могућ пошто је под ватром наше артиљерије. Бомбардује се град и Бакчелик — скадарско предграђе. Са знаје се из поуздана извора да је у вароши велика невоља и биједи због оскуднице у храни и другим потребама.

Посада с Тарабоша, на коме је ономадње пао снјега, покушала је да побегне од глади и зиме и да се склони у вароши, али је артиљерија турска с града силом натраг повратила.

При поласку Њихова Краљ Височанства опроштавајући се са у правом ове болнице, извољеле су милостиво да изразе своје задовољство с радом, редом и чистоћом болнице.

Како је Њено Краљ Височанство Књагиња Нашљедница том приликом дозвала, да чешком помоћном лекарском збору нијесу стигли још сви инструменти, позвала је управу ове болнице да приме инструменте, које ће им она дати за болницу, те је и том приликом извољела да пробави дуже вријеме с њима у разговору, распитујући се с великом интересовањем о њиховом реду, стању рањеника, као и приликама, у којима се налази болница, којом Чеси рукују.

је првио у Скопљу представнике свију вјероисповјести и зауставио их на ручак. Краљ је посетио Муратову фамиљу.

Заробљеници Грка

(Државе Грчке према заробљеницима)

Атина, 28. октобра. Дијадок је дозволио официрима да задрже сабље на часну ријеч да више неће учествовати у садашњем рату. Званично се јавља да је синоћ у Солуну била предја турске војске из тврђаве Карабурну, 25.000 турских војника заробљених.

Београдски Пресбиро

Продирање српских трупа

(Како је заузет Дорћин)

Биоград, 28. октобра. Из Скопља јављају данас у подне да ушлед удаљености наших трупа, које оперишу на све стране и честих прекида телеграфских, вијести о успјесима наше војске стижу често доцка. Тако је данас стигла вијест да је командант дунавског пука мајор Чоловић још 24. о. м.

избио пред Дорџан у коме је било на 1000 војника и један пуковник, који су се спремили на отпор. Становништво дорџанско, чим је сазнало да се српске трупе налазе у близини, само се наоружало, напало турског пуковника и извијестило коњицу да су у Дорџану трупе обезглављене. Коњица уђе у варош, заробивши посаду. Хришћанско становништво дочекало нашу војску неописаним одушевљењем.

Српска војска пред Солуном

(Заробљеници. Пред Солуном. Продарање даље)

Биоград, 28. октобра. — Први пјешадиски пук првог позива, који је оперисао између Струмице и Солуна, похватио је као заробљенике оне турске трупе, које су од Струмице бјежале ка Солуну. Трупе су се предале без отпора. Први пјешадиски пук налазио се пред Солуном у тренутку кад су се турске трупе предале грчком престолонашљединку. Несумњиво је да су се сад последије пада Солуна оне наше трупе, које су се за тамо кренуле, зауставиле и свакако кренуле на другу страну.

Успјеси српске војске

(Успјешно дјеловање српске војске)

Скопље, 28. октобра. — Српска трећа армија много туче и запрепаштајуће непријатеља невјероватно брзим кретањем, јављајући се тамо гдје им се нико не би могао надати. Чак Арнауте, привикнуте овдашњим теренским приликама, српска војска претиче у гоњењу. За све је највећа заслуга официра, који у овоме као и свему предњаче најљепшим примјером војницима.

Ратни плијен

(Српска војска задобила велики плијен)

Скопље, 28. октобра. — Противник у свима већим мјестима оставља изобилно људске и сточне хране, разноврсне војничке спреме, понуде и готов новац. У Призрену узашћено 40.000 турског државног новца. Новац се сав употребљује за издржавање трупа.

Страдање Арнаута

(Како Срби десеткују Арнауте)

Скопље, 28. октобра. — На црнопљевском кланцу пред Призреном било је 300 добро наоружаних Арнаута, које је разбио незнатан одред војске, као и дефензиву, али нападнути и кад осјете код непријатеља топове и митраље бјеже чим их добро обаспу ватром. Митраље се нарочито плаше и кад их саљеменици коре што бјеже испред војске, правдају се: аман брате, како нећеш бјежати, кад оно што виче тика-така просто коси, а топције бију као да руком носе гранату тамо гдје хоће да је баце.

Енглеска штампа за Србију

(Симпатично писање енглеске штампе)

Биоград, 28. октобра. — Из Лондона јављају: Енглеска симпатише захтеву Србије за излаз на Јадранско Море. Трећа ескадра послана у балканске воде журно.

Русија за Србију

(Чланак „Новог Времена“)

Биоград, 28. октобра. — Из Петрограда јављају: „Новоје Времена“ доноси ватрен чланак, којим се ратоборно брани тежња Србије да зађе на Јадранско Море. Чланак се завршава: Осим Бугарске, Грчке и Црне Горе још нијесу избрисане са европске мане Русија, за њом Француска и Енглеска.

— Петроградски „Вјесник“ —

Турска и Бугарска

(Контра план бугарског генералштаба)

Рим, 26. октобра. — Кореспондент „Трибуна“, бивши пуковник

италијанског генерал-штаба, телеграфира из бугарске војске, да су турске операције код Лиле Бургаса биле извршене по плану фон дер Голц паше, као што су то биле и потоње турске маневре. Бугарски генералштаб израдио је контра план, који је сјајно успио.

Аутономија Арбаније

(Пашин о Аустрији и Италији за аутономију Арбаније)

Биоград, 26. октобра. — Ушљед чланака штампе италијанске и аустријске, односно аутономије Арбаније, Пашић је изјавио, да Аустрија и Италија желе да створе нову аутономну државу Арбанију, која није никад постојала. Добио смо из Аустрије анонимну карту на којој су означене пројектиране границе Арбаније с укључењем чисто српских предјела. Тај ће предиди постати тачка несугласности између Аустрије, Италије и балканских народа, особито Србије, за коју је излаз на Јадранском Мору само могућ преко Драча и неопходно потребан. Требало би сви да уложе што је више могуће напора да се на Балкану дође до непоколебимог мира.

Једренски Гарнизон

(Колико има војске у Једрену)

Мустафа паша, 26. октобра. — Претпоставља се, да гарнизон једренски има од 40—60.000 војника са 150 топова. — Говори се, да је Назим паша покушао с коњицом да продре у Цариград, али је био сузбијен, те се морао вратити.

Порта тврди пазар

(Порта већ не зна шта ради)

Цариград, 26. октобра. — Порта је одлучила да обавијести велесиле да Турска не би могла примити посредовање велесила осим под условом да се одржи status quo и неповредимост турске територије.

Грци код Јанине

(Освајање позиција код Јанине)

Атина, 26. октобра. — Грчке трупе заузеле су брдо Пентипида код Јанине.

Слободан пролаз

(Срби могу без запријека да наступају)

Скопље, 26. октобра. — Повлачећи се из Демир-капије, Турци нијесу порушили мост између Демир-капије и Струмице.

Турци бјеже

(Турска војска потучена и морално уништена)

Софија, 26. октобра. — У битци код Лиле Бургаса бугарски губитци износе 15.000 мртвих и рањених, а турски 40.000. Турска војска бјежећи у нареду није могла очувати положаје између Чорлу и Сереса, него се повукла пут Чаталце, потучена и морално уништена; а особито стога што нема артиљерије, немогуће је да ће та војска моћи бранити пријестоницу.

Срби у освојеним крајевима

(Шта се чује из освојених мјеста)

Биоград, 26. октобра. — Говори се, да су војници турски убили Назим пашу. Дивизија генерала Рашића назад 4 дана прошла је преко Бустендила пут Једрена у помоћ Бугарима. Тврди се, да је Битол заузет.

Авангарда српске коњице ушла је већ у Солун. Аустроугарски корпус у Призрену дошао је у сукоб са српским војницима и пуцао на њих; огорчени народ хтио га је личковати, али су га спасли официри.

Велесиле о посредовању

(Велесиле сагласне су са посредовањем)

Париз, 26. октобра. — Влада Енглеске обавијештава да се слаже са

идејом посредовања. Говори се, да је сличан одговор дала и Русија. Одговори Немачке и Аустрије такође су повољни; они су у начелу споразумни с тим да се начин има одредити.

И Чаталца заузета

(„Тајмс“ о бугарским успјесима)

Лондон, 27. октобра. — „Тајмс“ дознаје да су Бугари заузели линију Чаталце.

Грчки Нашљедник у Солуну

(Улијазак Грка у Солун)

Атина, 27. октобра. — Књаз нашљедник Константин ушао је у Солун. Краљ је такође тамо отпутовао.

Опет свети рат

(Турци пријете светим ратом)

Цариград, 27. октобра. — Шеик-ул-Ислам прогласио је свети рат.

Кретање српске војске

(Како и гдје крећу српске војске)

Петроград, 29. октобра. — У битци код Прилепа Срби су имали 2500 мртвих и рањених; међу потоњима налази се и командант 17 пјешачког пука Масаловић. Губитци турски 6000 мртвих и рањених. Срби се приближују Битолу, гдје се надају да ће се сresti са грчким одљењем, које је заузело Флорину. Друга српска армија под командом Степановића замјенила је код Једрена Бугаре, који марширају на Цариград. Прва армија српска налази се пред Битолем.

Грчки успјеси

(Грци у Солуну. Заробљеници)

Атина, 29. октобра. — Министар правде отпутовао је за Солун ради увођења грчке администрације. Укупни број заробљеника 29.000; сувише 2000 уништених из Црне Горе у Грчку.

Турци постају мекши

(Како Турци сад попуштају)

Цариград, 29. октобра. — Званичном прокламацијом признаје се могућност пораза и супрот мјера предузетих за одбрану престонице. Абдулах паша наименован је за команданта источне армије, која је разбијена на два ђенерала, Фауд пашу и Бакир пашу. Ферманом је овлашћен пролаз другог ратног брода кроз Дарданеле. Кругови портини тврде, да је влада вољна да ступи у директне преговоре са савезницима.

Руска оклопница

(„Растислав“ пред Цариградом)

Севастопол, 29. октобра. — Оклопница „Растислав“ отпутовала је за Цариград.

Енглеска и Балкан

(Асквит за балканске државе. Мишљење „Тана“)

Лондон, 29. окт. — Асквит је изјавио на банкету код Лордмера немогућност да се положај врати у своје првобитно стање. Државници морају признати свршени чин. Карта источне Европе мора се измијенити. Европско опште мишљење је да се побједиоци не могу лишити плодова њихових побједа, које су их тако скупо стале. Енглеска одбија да разматра питања посебнице која се једино повољно могу ријешити заједничким споразумом.

Париз, 29. октобра. — „Тан“, обзирући се на говор Асквитов, напомиње опасност преухитреног покушаја ријешења балканског проблема, подвлачећи да Русија није усамљена.

— Бугарска Агенција —

Бугари свуда успијевају

(Успјешно дјеловање бугарских трупа)

Софија, 26. октобра. — 24. октобра бугарске су трупе заузеле

варош Дразу. Околна села послала су код команданта депутацију састављену од Бугара, Грка и Турака, изјављујући покорност и нудећи да предаду оружје. Турске су се трупе растуриле у разним правцима; већи дио међу њима добровољно предају оружје и враћају се својим кућама. Пошљедни остаци турске војске тако су депримирани, да их становници гоне, принуђавајући их да предају оружје и бјеже. 22. октобра у Димотику служено је благодаренење у цркви за краља и бугарску војску. Цијела варош била је искићена бугарским заставама. Село Суфоли изаслало је депутацију, којом жели добродошлицу бугарској војсци. У цијелом округу бугарска администрација већ је организована. Бугарска војска у Тракији непрекидно иде напријед. Прекроче су заузети Виза и Родосто. Бугарске заставе већ се вију на обалама Мраморнога Мора.

Црногорски заробљеници

— Турци сами себе копају гроб —

Биоградска „Трибуна“ доноси овај чланак:

Симпатичне су појаве на црногорско-турскоме бојишту. Тамо данас гледамо оно, што се обично на завршку војне дешава. *Турска војска листом се предаје јуначки и Црногорцима.*

Гдје је узрок тог појаве? У заморности и петакама шисе. Није ни у изиурности и тешким губитцима на ни у ратним невољама, јер је овај тек отпочео. Онда мора да су узроци дубљи. Кад се подлаже оружје прије него што се честито ушло у војну, онда је то *доказ моралне клоупости и душевног очајања*, неке врсте депресије, што с времена на време снази дегенерисане нараштаје и преживеле државне организације. Турски војник, некада страх и трепет у Европи, данас представља жалосну слику морално пропала човека, коме је живот дражи од свега, и од вјере и државе, и од обрза и поноса. Њега не може одушевити ништа више на свијету, ни идеја, ни идеали, нити неки виши циљеви. Зато се као пошљедња кукавица горчевито ухватио за живот, јер нема ни зашта, а ни за кога да гине. Оттао у животу није погинуо, он вјерује да Исламу у Европи неће помоћи, па нека бар он остане жив.

Тај је истински самодржава пошљедина фаганзма, који је и ишаче урођен Турцима. Основи у сили, крвници према слабијем, они су подтрони и кукавице, кад се нађу у невољи. Јуначи су према нејачи и разоружаној раји; јуначи са мачем или пушком о рамену, кад пред собом имају рају. Вековима су мучили и и на колац набилани биједно хришћанско робље, палили домове и купали се у врелој крви невинне сирочади, пркосећи крсту и култури, пркосећи великим идеалима човјечанства, па и самој просвјетљеној Европи. И они су све то некажњено чинили, благодарјећи неслези великих сила и њиховим укритним ингересима; благодарјећи у неку руку несвести и поинјепаности хришћанских народа на Балкану.

Сад је томе дошао крај. Четири балканске краљевине везале су савез да ослободе Хришћанство од мухамеданске наезде, од насиља и зверства, и да народу извојују слободан и спошљив живот. Тренутак је згодан, јер пада у вријеме унутрашњег распростица Турске, у доба кад је разарива у страначке несприљности, кад се за кике ухватили стари са Младотурцима, кад су се подијелили у два душманска табора. Нигде згодније примене народне пареке: пронаст твоја од тебе, Израилу! Зато је данас постало могуће оно, што је изгледало немогуће. Старешине се турске војске предају на милост и немилост, а војници бацају оружје тражећи мира и спаса у поштству. Дијема: „Гроби или роб“, добила је нову варијанту. Раја је век вима вољела гроб, а Турци данас више воли да буде роб. Нека му буде!

Јаче се није могла исповити слабост и неспособност некада силне турске царевине. Зрела крушка сама пада на земљу; Турци са собом копа гроб господству своме у Европи. У таким је приликама извјесна побједа хришћанског оружја, јер кад се турска војска предаје Црногорцима, који се у овоме тренутку сами бију против шивеле отоманске царевине, шта ли ће тек настати, кад остале балканске краљевине уђу у акцију? Дај Боже, да то буде што скорније, те да се остари *„Тан“* сав негвекорне хришћанске раје на Балкану“.